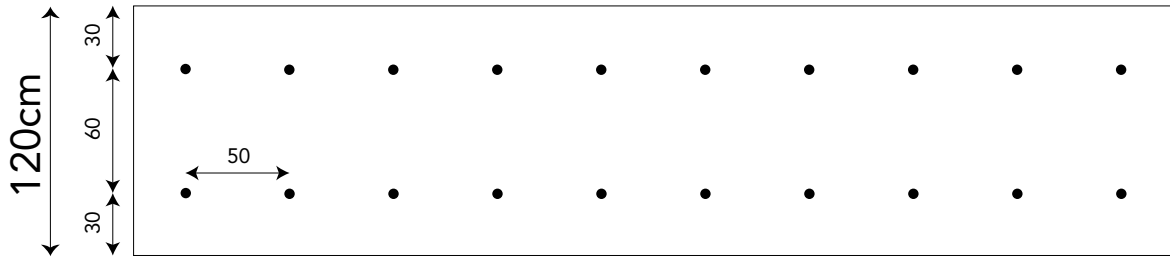

Grönkål / Spetskål / Vit- Rödkål / Rädisa / Daikon
 Brysselkål / Broccoli / Salladskål / Kålrabbi / Majrova

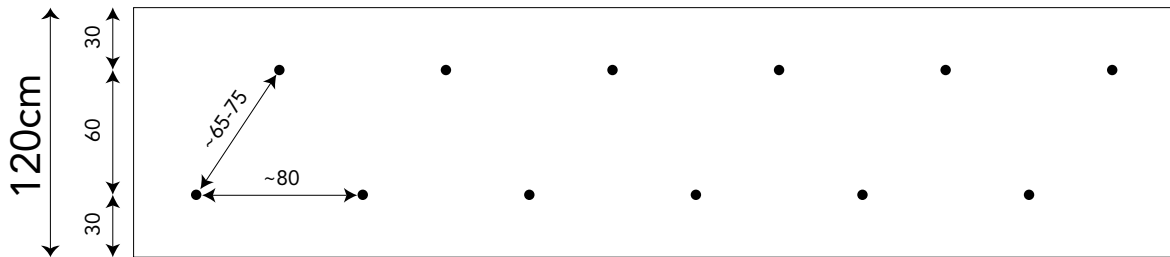

Speciella avstånd i raderna:
 Spetskål ca 35cm

Salladskål ca 30-40cm
 Kålrabbi ca 10-20cm

Broccoli engångsskörd 25cm
 Daikon ca 15cm

Sommar- Vintersquash / Frilandsgurka

Standardbädd

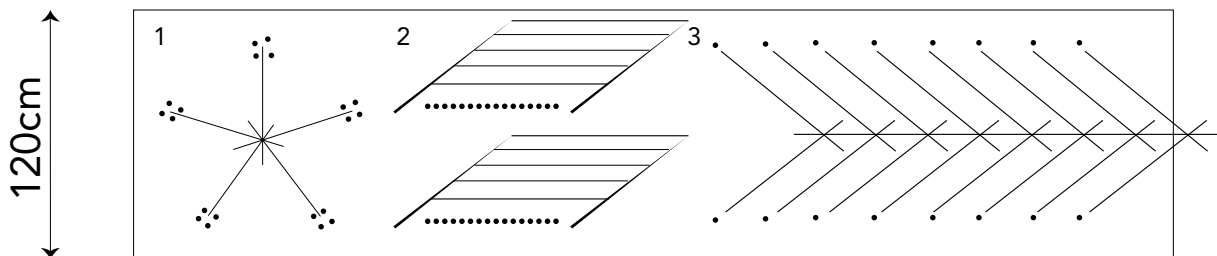

Plantavstånd i raderna:
 Bladkoriander 15-30cm
 Borlotto- & Brytböna 10-15cm
 Cos- & Plocksallat 20-25cm
 Daikon 15-20cm
 Dill 3-4cm

Mangold 10-20cm
 Moröt 2-5cm
 Palsternacka 8-12cm
 Persilja 5-10cm
 Purjolök 10-20cm
 Rotpersilja 5-10cm

Rotselleri 25-40cm
 Röd- Gulbeta 4-6cm
 Salladslök 2-4cm
 Sockerärt ca 8-10cm
 Stjälkselleri 25-35cm

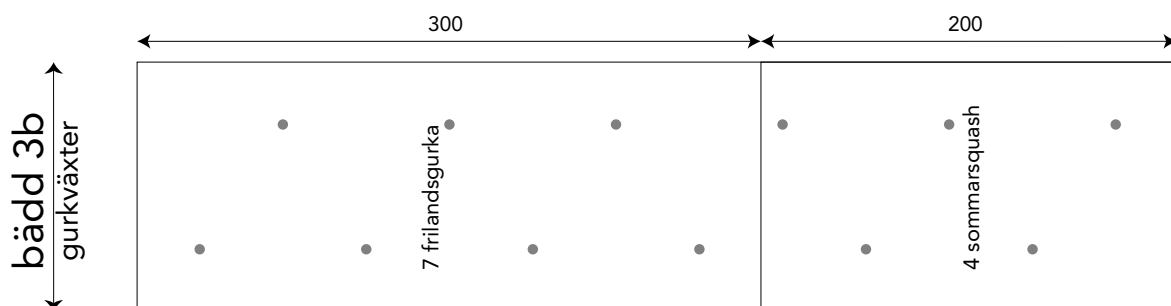
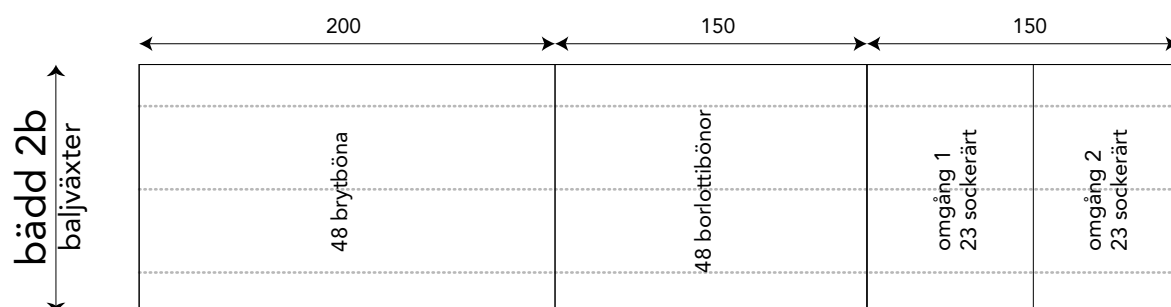
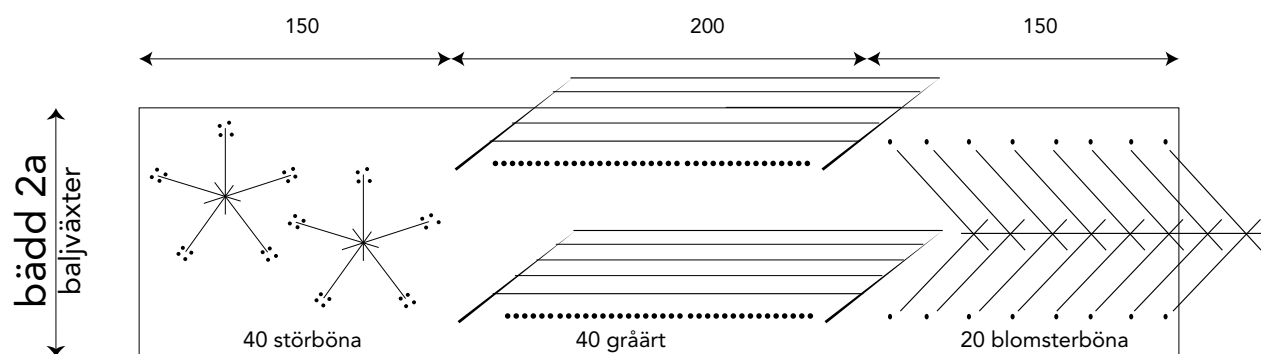
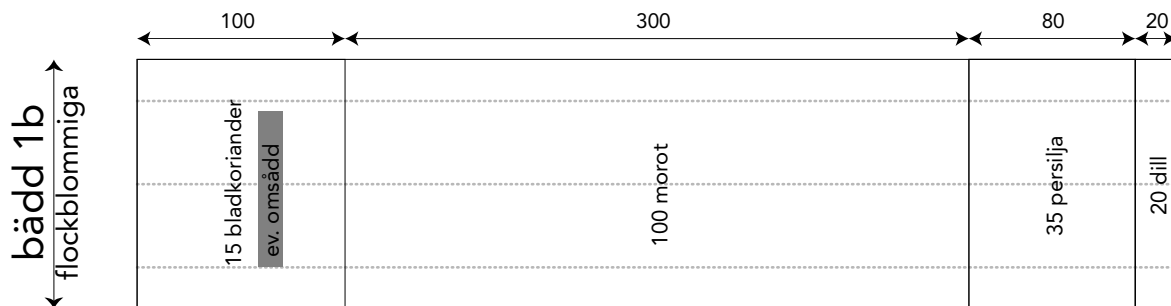
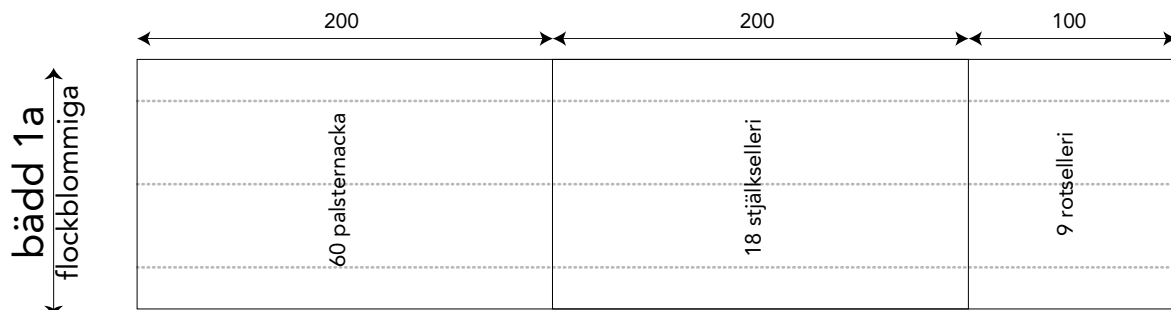
Exempel för Stör- Blomsterbönor, Gråärtor

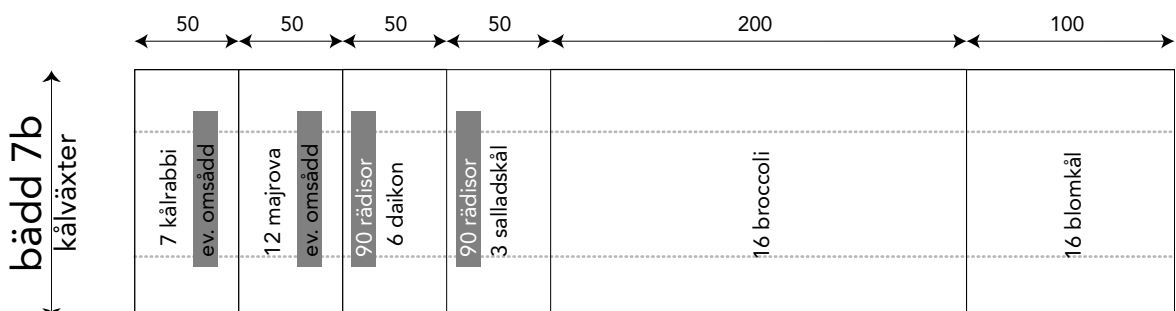
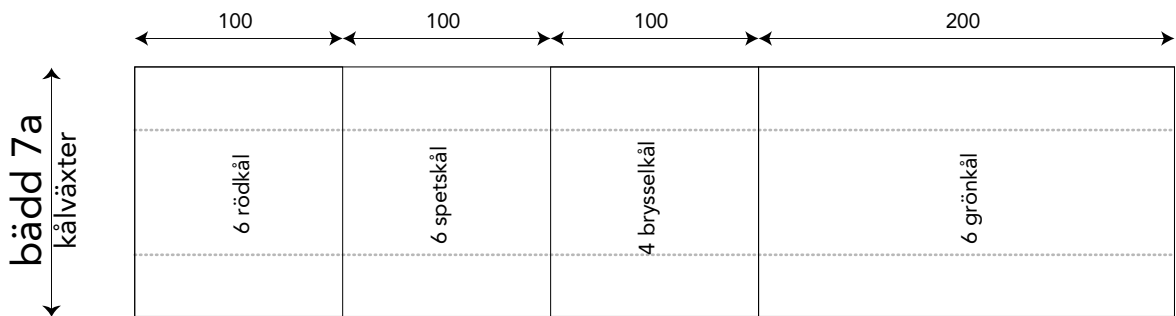
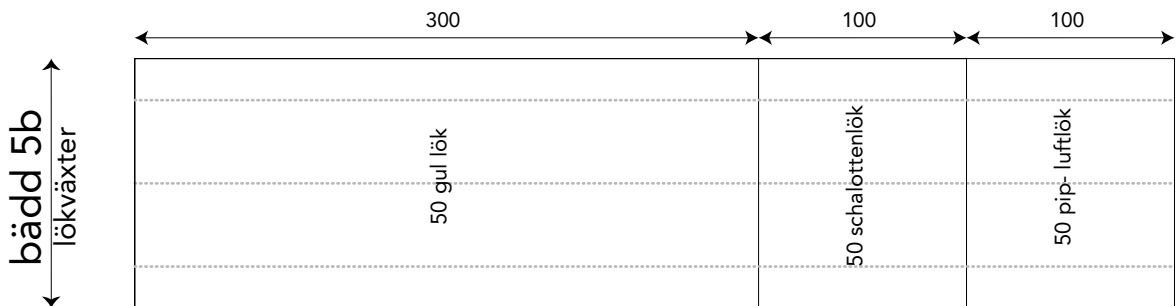
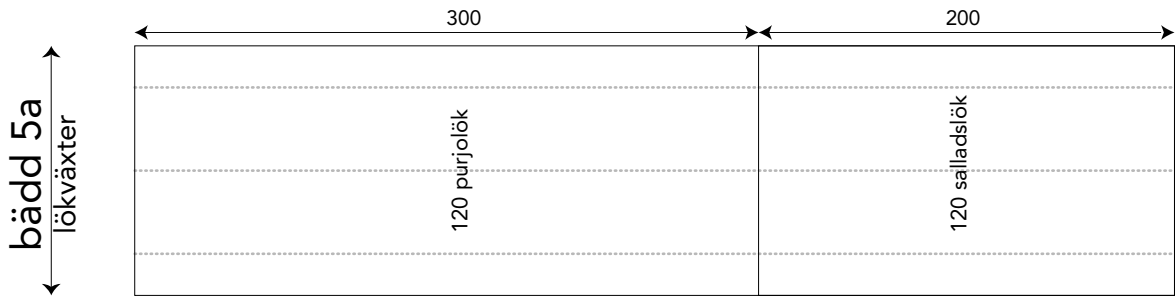
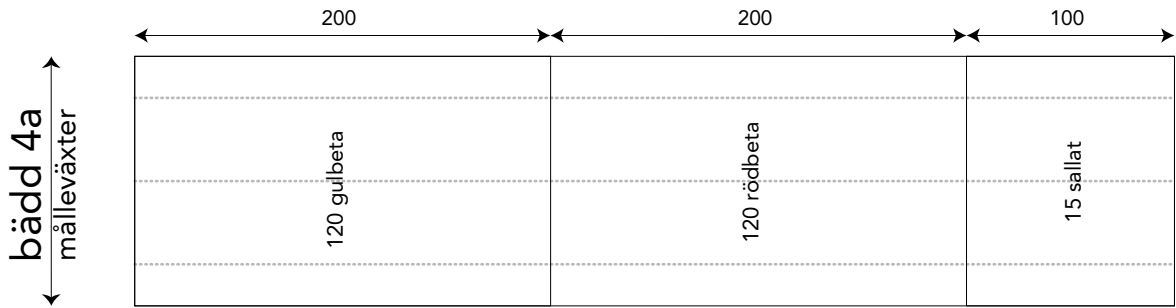
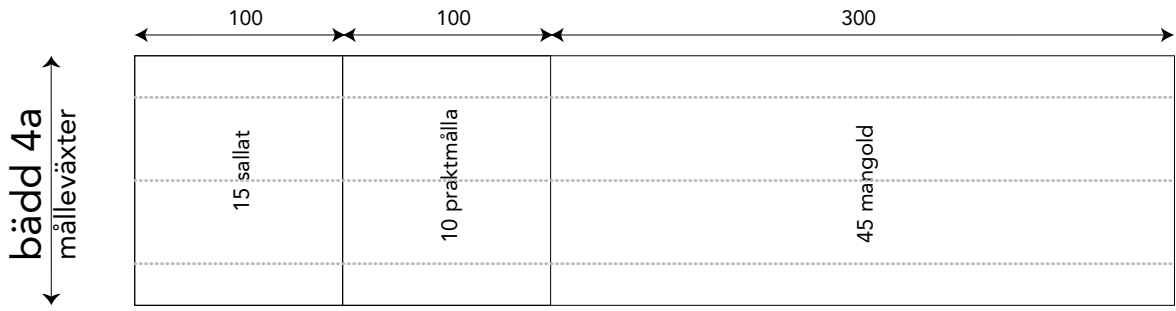
1. Ca 3-4m långa störar ihopbundna som en tipi 4-5st störbönor/ärtor vid varje stör eller 1st blomsterböna vid varje.

2 (ärtor). Två lite kraftigare störar körs ned djupt. ca 2.5-3m långa. Ett nät spänns mellan dem, eller flera

snören. Ärtor sås med 8-10cm mellanrum. Görs i två rader. 3. Bambukäppar eller tunnare pinnar på ca 3m binds ihop med en liggande stör

90 rädisor = något som sås innan
ev. omsädd = något som sås efter första skörden

90 rädisor = något som sås innan

ev. omsådd = något som sås efter första skörden

Sådd 2013 ~ Bottna Tillsammansodling

Planering av växtföljd

Vi har nu 7 olika växtgrupper fördelat över 14 bäddar. Det innebär att varje grupp har 2 bäddar a 1.2 * 5m. I tidsschemat finns det också angivet ungefär hur många av varje växt som ska sås/planteras, detta för att de ska få plats i bäddarna. Nu är ju en hel del redan förodlad och det kommer tyvärr att bli på tok för trångt i kålbäddarna... så dela med er till grannar, gräv upp gräsmattor och plantera, gerillaodla i närmsta park, ja se till att de fina växterna inte dragits upp i onödan. Ett annat alternativ är att vi läger till en 'kålgård' på odlingen utanför växtföljden, men det är väl tveksamt om vi hinner med att gräva, gödsla och göra iordning det?

Såschema

Grovt tidsschema som kan fungera som handledning i ungefärlig såtid. Efter växtnamnet så kommer bäddens nummer, sen hur många meter i bädden som ska sås (OBS, En rad innehåller alltså flera rader), sen ungefär hur många plantor det är beräknat att få plats när det är gallrat. Saker som skall försås behöver också gärna sås några fler med tanke på att vissa frön ej grov eller bli svaga etc.

Några ordförklaringar. 'På platsen för...' betyder att detta odlas innan på samma plats som något annat som sås senare. 'Sås igen eller efterodling' betyder att samma växt sås i igen efter att första omgången skördats, helst efter att marken gödslats lite, eller att någon annan lämplig växt sås in där. Obs tänk på att hålla på växtföljden och försöka att inte blanda mellan grupperna.

TID	VÄXT	BÄDD	METER/ANT.	ÖVRIGT	
Mar. 15	Stjälselleri (förså)	1a	~25st	Utplanteras 10v senare	
	Rotselleri (förså)	1a	~15st	Utplanteras 10v senare	
	Purjolök (förså)	5a	~100st	Utplanteras 6v senare	
	Salldslök (förså)	5a	~140st	Utplanteras 6v senare	
	Kardon (förså)	0	~5st	Utplanteras 4-6v senare	
Maj. 1	Palsternacka	1a	2m / 60st	ca 10cm avstånd i raden	
	Persilja	1b	0.8m / 30st	ca 8cm avstånd i raden	
	Bondböna	fält		ca 15 cm i raderna, ca 50 cm mellan raderna	
	Gråärt	2a	stöd / ~40st	ca 10cm avstånd. behöver stöd att klättra på.	
	Socketärt omg.1	2b	0.75m / 22st	ca 10cm avstånd i raden	
	Spetskål (förså)	7a	~8st	Utplanteras 4v senare	
	Brysselkål (förså)	7a	~6st	Utplanteras 4v senare	
	Rödkål (förså)	7a	~10st	Utplanteras 4v senare	
	Kålrabbi	7b	0.5m / 7st	Skördas eft. ca 50d/6v. Sås om igen eller efterodling	
	Rädisor	7b	1m / ca 180st	Fyra raders bredd. På platsen för Daikon & Salladskål	
	Broccoli (förså)	7b	~25st	Utplanteras 4v senare	
	Blomkål (förså)	7b	~8st	Utplanteras 4v senare	
	Majrova	7b	0.5m / 12st	Skördas eft. ca 55d/7v. Sås om igen eller efterodling	
	15	Bladkoriander	1b	1m / 15st	ca 20cm avstånd i raden. Sås om igen efter skörd.
		Dill	1b	0.2m / 20st	ca 3cm avstånd i raden
Morötter		1b	3m / 100st	ca 3cm avstånd i raden	
Frilandsgurka (förså)		3a	~10st	Utplanteras 3v senare	
Sommarsquash (förså)		3b+a	~10st	Utplanteras 3v senare	
Vintersquash (förså)		3b	~13st	Utplanteras 3v senare	
Sallat (cos & malawi)		4b+a	2m / 30st	ca 20cm avstånd i raden. Sås om igen efter skörd.	
Praktmålla		4b	1m / 10st	ca 30cm avstånd i raden	
Gullök (sättlök)		5b	3m / 125st	ca 7cm avstånd i raden	
Scalottenlök (sättlök)		5b	1m / 30st	ca 10cm avstånd i raden.	
	Kardon (plantera)	0	2m / 4st	ca 50cm avstånd. Planteras runt sittplatsen	

TID	VÄXT	BÄDD	METER/ANT.	ÖVRIGT
	Grönkål (förså)	7a	~12st	Utplanteras 4v senare
Jun. 1	Stjälkselleri (plantera)	1a	2m / 18st	ca 30cm avstånd i raden
	Rotselleri (plantera)	1a	1m / 9st	ca 30cm avstånd i raden
	Störbönor	2a	stöd / ~40st	ca 12cm avstånd. behöver stöd att klättra på
	Blomsterbönor	2a	stöd / ~20st	behöver stöd att klättra på.
	Brytbönor	2b	2m / 48st	ca 12cm avstånd i raden
	Borlottibönor	2b	1.5m / 37st	ca 12cm avstånd i raden
	Socketärt omg.2	2b	0.75m / 22st	ca 10cm avstånd i raden
	Frilandsgurka (plantera)	3a	3m / 7st	ca 80cm avstånd i raden
	Sommarsquash (plantera)	3b+a	3m / 6st	ca 80cm avstånd i raden
	Vintersquash (plantera)	3b	4m / 10st	ca 80cm avstånd i raden
	Gulbeta	4a	2m / 120st	ca 5cm avstånd i raden
	Rödbeta	4a	2m / 120st	ca 5cm avstånd i raden
	Mangold	4b	3m / 45st	ca 20cm avstånd i raden
	Purjolök (plantera)	5a	5m / 90st	ca 15cm i raden
	Salladslök (plantera)	5a	2m / 120st	ca 5cm avstånd i raden
	Pip/luftlök (plantera)	5b	1m / 50st	ca 5cm avstånd i raden
	Spetskål (plantera)	7a	1m / 6st	ca 35cm avstånd i raden
	Brysselkål (plantera)	7a	1m / 4st	ca 50cm avstånd i raden
	Rödkål (plantera)	7a	1m / 6st	ca 35cm avstånd i raden
	Broccoli (plantera)	7b	2m / 16st	ca 25cm avstånd i raden
	Blomkål (plantera)	7b	1m / 4st	ca 50cm avstånd i raden
15	Grönkål (plantera)	7a	2m / 8st	ca 50cm avstånd i raden
Jul. 1	Sallat (cos & malawi)	4b+a	2m / 30st	ca 20cm. Sås om det tidigare är skördat
	Oriental saladini	7b	1m / 10st	ca 20cm avstånd i raden. Sås in efter majrova & kålrabbi
15	Bladkoriander	1b	1m / 15st	ca 20cm. Sås om det tidigare är skördat
	Daikon	7a	0.5m / 6st	ca 15cm avstånd i raden
	Salladskål	7a	0.5m / 3st	ca 35cm avstånd i raden
	Ev. fånggrödor där vi skördat av för att hålla marken täckt etc.			

Följande delar består delvis av ihopklipp text från Tillsammansodlingen i Mölndal och deras infomaterial. På sikt kanske vi också skriver ihop hur vi gör saker, men tills dess kan detta vara en bra källa att lära av. De delar som inta är direkt aktuella har jag satt inom parantes men låtit vara kvar. Tycker att det kan vara intressant att läsa hur de gör.

Gödsling

Grundgödsling:

(Vi grundgödslar med ca 4-5 kg välbrunnen stallgödsel per m². 4-5 kg är ca en tiolitershink. Till 5 m² behövs ungefär en skottkärra. Gödseln brukas ned i ytskiktet, gärna ett par veckor före sådd.)

Övergödsling:

Krävande grödor behöver ofta övergödslas en eller ett par gånger under sommaren med snabbverkande gödselmedel som innehåller rikligt med näringsämnen, bl.a kväve och kalium. T.ex hönsgödsel/ hönsgödselvatten eller nässel/ vallörtsvatten.

Färsk grönmassa kan också användas till övergödsling, den bör då vara finhackad för att näringsämnena ska frigöras snabbt och läggas på i ett ca 5 cm tjockt lager som hålls fuktigt. Man bör se till att jorden är fuktig, samt luckrad och rensad innan man lägger på täckmaterialet.

Nässel/ vallörtsvatten:

Lägg nässlor, vallört eller en blandning av de båda i botten på en hink eller tunna, fyll ca 1/4 av hinken/ tunnan. Fyll sedan på med vatten i hela behållaren.

Rör sedan om ofta, gärna en gång om dagen. Efter ca en vecka är blandningen klar att användas och bör då förbrukas inom någon vecka. Blandningen spädes med vatten före användning, blanda förslagsvis i förhållande 1/1 för att få en bra gödslingseffekt.

Nässel/vallörtsvatten är stärkande för växterna och kan användas till de flesta grödorna men då utspädd med mer vatten än då man vill få en gödslingseffekt. Förslagsvis en del nässelvatten till fem delar vatten.

Krävande grödor:

Squash/ pumpa - Gurka - Purjolök - Stjälk- och Rotselleri - Kålväxter (dock inte snabba kulturer som t.ex rädisor och rotfrukter som kålrot)

Även grödor som skördas kontinuerligt behöver ofta övergödslas under sommaren. T.ex

Mangold - Persilja - Nyzeeländsk spenat - Portulak

Vid kvävebrist t.ex så har växterna en svag tillväxt och de äldre bladen gulnar ofta i förtid. Vid överskott på kväve däremot blir bladen onaturligt frodiga och det kan t.ex bli mycket blad och lite rot på rotfrukter.

Ibland kan det dock vara så att näringen i gödseln man redan tillsatt inte frisätts, t.ex om jorden är torr och/ eller packad, då kan det räcka med en vattning och en luckring för att nedbrytningen ska komma igång och näringen ska bli tillgänglig för växterna.

VÄXTBESKRIVNINGAR 2013 (från runabergsfröer.se bl.a)

FLOCKBLOMMIGA

Bädd nr 1a, 1b

MOROT

Moroten trivs bäst i en mullhaltig sandjord med ett balanserat Ph-värde. Den är storförbrukare av kalium, så om jorden behöver gödslas, ge den väl brunnen naturgödsel eller kompost.

Ogräset blir lätt ett problem i morotsodlingen. Fröna tar lång tid på sig för att gro och ger ogräset ett stort försprång. Att så in rädsifrön med ca 20 cm avstånd i raden är en bra metod för att kunna se vart raden går så att man kan börja rensa ogräs i god tid.

Sådd: Så under maj månad. Man kan underlätta groningen genom att vattna i raden innan sådd. Så 1 cm djupt och inte alltför tätt, gallringen kan annars bli mycket arbetsam. Låt det inte bildas skorpa på jordytan, groddplantan har svårt att ta sig igenom. Vattna regelbundet tills plantorna kommit upp!

Avstånd: De tidiga morötterna behöver ett plantavstånd på 1-3 cm, medan de sena höst- och vintersorterna 3-6 cm. Se såschemat på sid4-5 för föreslagna avstånd och bädd.

Skörd: Morötterna kan skördas så snart de fått tydlig orange färg. Då har också smaken utvecklats.

PALSTERNACKA

Palsternackan är en av våra härdigaste rotfrukter, som dessutom blir betydligt sötare efter ordentlig frost. Övervintrad palsternacka innehåller tre gånger mer sockerarter än den som skördas på hösten. I en djup, mullhaltig och något kraftigare jord trivs palsternackan bäst.

Sådd: Så när jorden reder sig. Låt inte jorden torka ut under groningen.

Avstånd: Se såschemat på sid4-5 för föreslagna avstånd och bädd.

Skörd: Skörda så sent som möjligt, eftersom palsternackan växer kraftigt på hösten och smakar bättre efter några frostnätter. Lämna kvar 2 cm av blasten och förvara dem som morötter.

PERSILJA

Persiljan är en förnöjsam växt, som kan odlas på de flesta jordar.

Sådd: Sådden sker så fort jorden reder sig. Så gärna in rädisfrön i raden då persiljan grov långsamt, det underlättar rensningen innan persiljan kommit upp

Avstånd: Se såschemat på sid4-5 för föreslagna avstånd och bädd.

Skörd: Plocka bladen efterhand, långt in på senhösten.

DILL

Sådd: Så 1 cm djupt, direkt på friland.

Avstånd: Se såschemat på sid4-5 för föreslagna avstånd och bädd.

Skörd: Börja skörda när dillen är ca 20 cm hög, klipps den ner helt kan man få en andra skörd av bladdill.

BLADKORIANDER

Koriander vill ha lucker och fuktighetshållande jord, så håll jorden fuktig.

Sådd: Direktsås tidigt. Så bladkoriander i omgångar för att ha tillgång till färska blad hela säsongen.

Avstånd: Se såschemat på sid4-5 för föreslagna avstånd och bädd.

Skörd: Börja skörda när plantorna är en decimeter höga.

ROTSELLERI

Eftersom sellerin ursprungligen är en strandväxt, trivs den extra bra i kustklimat. Men den ger också en hygglig skörd i inlandet, i synnerhet om den får ett tillskott av algomin, tång eller algextrakt.

Sellerin är värmekrävande och har lång utvecklingstid. Den vill ha en välgödslad jord, som dessutom bör vara mullrik, djup och fuktighetshållande. Mikronäringsämnen som natrium, magnesium, mangan och bor är viktiga för sellerin. Saknas bor i tillräcklig mängd, ruttar roten inifrån. En allsidigt sammansatt kompost och naturgödsel är den bästa försäkringen för att jorden ska kunna ge sellerin vad den behöver.

Sådd: Sellerin behöver en lång säsong och måste förkultiveras. Då fröet vill ha ljus för att gro, sår man de små fröna grunt (2 mm) redan i februari-mars. 10-12 veckor innan beräknad utplantering. Håll jorden fuktig med en temperatur på 18-22°C under groningen, som tar 14-24 dagar. För att förkorta groningenstiden, kan man blötlägga fröna ett dygn i ljummet vatten, torka av dem och så. Ge plantorna mycket ljus och sänk temperaturen något efter några veckor. P.g.a. den långa utvecklingstiden behöver man skola om dem minst en gång. Avhärda successivt utan att utsätta plantorna för låga

temperaturer. Risken för stock-löpningar ökar markant om temperaturen sjunker under 13°C någon längre tid (max. 10 dagar). Även temperaturchocker kan utlösa blomning. Plantera ut när jorden blivit uppvärmd och risken för nattfrost är över.

Avstånd: Se såschemat på sid4-5 för föreslagna avstånd och bädd.

Skörd: Rotsellerin växer bäst på hösten och tål flera minusgrader. Men den måste få tina upp ordentligt innan skörd. Täck med hö, löv eller något liknande om kylan blir sträng. Gräv upp sellerin, skär av blasten och putsa av en del av rötterna. Förvara den som morot i en fuktig och sval källare. De inre bladen kan användas som bladkrydda eller till té, färska eller torkade.

STJÄLK-BLADELLERI

Sellerin är tvåårig och odlas för sina spröda, välsmakande stjälkar och sina kryddiga blad.

Sådd: Uppdragning av plantor: se rotselleri.

Avstånd: Se såschemat på sid4-5 för föreslagna avstånd och bädd.

Skörd: Vill man ha blekare och mjällare stjälkar eller en längre skördetid på hösten, kan man kupa upp hö, halm eller löv som skydd. Stjälksellerin tål inte många frostgrader och måste skördas, om den inte är skyddad, innan det blir alltför kallt.

BALJVÄXTER

Bädd nr 2a, 2b

Odlar baljväxter:

Böner har, liksom andra baljväxter, förmåga att tillgodogöra sig luftens kväve genom att de lever i symbios med vissa kvävesamlade organismer i jorden, som får kolhydrater i utbyte. Böner behöver därför inte gödslas men tackar inte nej till välbrunnen stallgödsel eller god kompost.

Bäst trivs börnorna i en mullhaltig, vattenhållande, lite lättare jord. Kupa gärna upp lite jord kring plantorna när de blivit ca 10-15 cm höga så att de står stadigt. Alla former av böner, förutom bondbönan som egentligen är närmare släkt med ärtorna, kräver ganska mycket värme och tål inte frost. De angrips framför allt av olika svampar och virus. Tag bort smittade växter omedelbart och elda upp dem. Brytbönan och vaxbönan skördas innan fröna hunnit utvecklas.

BRYTBÖNA/ VAXBÖNA

Sådd: Så ej för tidigt. För att fröna ska gro och inte ruttna, måste jorden vara uppvärmd till minst 12°C, helst 16°C. Så börnorna 3 - 5 cm djupt.

Avstånd: Se såschemat på sid4-5 för föreslagna avstånd och bädd.

Skörd: Plocka baljorna ofta. Vänta inte tills de blivit för stora. Då blir de mer eller mindre trådiga och sega. Dessutom producerar plantan nya baljor så länge den plockas.

BORLOTTIBÖNA

Borlottibönan är en spritböna och skördas antingen som färsk när det gröna fröet utvecklats eller så låter man dem torka i baljan för torra böner till vintern. Odlas annars som bryt- och vaxböner.

STÖRBÖNA

Störbörnorna behöver ordentliga stöd att klättra på. De har inga klängen som t.ex. ärter, utan skruvar sig motsols kring stödet upp till 2,5 - 3 meter. Så 4-6 frön runt varje stör. Störbörnorna tar oftast lite längre tid på sig att bilda färdiga baljor, så förkultivering kan vara bra i mindre gynnsamma lägen. Skörden kan bli mycket bra på en liten yta. Även i södra delarna kan odling i växthus och i uterum i krukor ge en lång skörd. Dessutom blommar störbörnorna med vackra blommor i vitt, violett och rött. De höga plantorna drabbas sällan av sjukdomar och smaken på de långa baljorna överträffar buskbönrnas. De är lättplockade och har en lång skörd. Läs mer om böner och odling under Brytböna.

BLOMSTERBÖNA, ROSENBÖNA

Detta är engelsmännens älskade Runner Bean. Den odlas både för de röd-orange-rosa-vita blommornas och de goda baljornas skull. De kraftiga plantorna blommar ymnigt och länge och baljorna, som är mycket långa och matiga, har en utsökt, tydlig bönsmak. Baljorna är grövre än hos de vanliga bönorna och brukar skäras på längden när de ska tillagas. Låt dom inte förväxa. De bildar trådar och membran som andra bönor.

Bönorna odlas som andra störbönor och behöver bra stöd att krättra upp på. Kan bli uppåt 3m höga! Speciellt bra trivs dom i en jord som gödslats frikostigt med kompost. Jorden ska vara varm vid sådden, men sedan klarar sig prunkbönorna bra även om sommaren är sval. De är tåligare än de flesta bönor och drabbas sällan av sjukdomar. Blomsterbönan är inte självpollinerande som andra bönor, utan måste ha hjälp av insekter. Läs mer om bönor och odling under Brytböna.

ÄRTOR

Ärtor trivs bäst i lätt väl-dränerad jord med hög mullhalt och god fuktighet. Vatten är mycket viktigt för ärtorna så vattna ofta vid torrt väder. Ärtor tål inte konkurrens av ogräs så var noga med ogrärensning.

Sådd: Sockerärtor sås så fort jorden reder sig, medan mägärtorna vill ha en jordtemperatur på minst 8-10°C för att inte ruttna. Så ärterna ca 3 cm djupt.

Avstånd: Se såschemat på sid4-5 för föreslagna avstånd och bädd. Höga och medelhöga sorter behöver stöd att klättra på.
Skörd: Sockerärterna skördas innan fröna utvecklats nämnvärt, medan mägärterna plockas av och spritas när baljorna är fullmatade, men inte övermogna.

GRÅÄRT

Gråärten är en gammal kulturväxt som länge varit bortglömd men som fått en renässans under senare år. Gråärten kan bli uppåt två meter hög så den rejält stöd. Odlas annars som andra arter.

BONDBÖNA

Bondbönan, som tål lätt frost, trivs lika bra på en näringsrik, vattenhållande mulljord, som på en fruktsam lerjord. T.o.m. en ren torvmarksjord duger. Den har stort näringsbehov, i synnerhet i början innan samspelet med de kvävesamlade organismerna i jorden kommit igång. Bondbönan angrips ofta i toppen av den svarta bladlusen på sommaren, det påverkar oftast inte skörden och brukar inte vara något att oroa sig för.

Sådd: Så tidigt på våren, så snart jorden reder sig, ca. 5-10 cm djupt. De är inte, som andra bönor, lika känsliga för kall jord. Bönorna gror vid 4-5 °C i jorden.

Avstånd: Se såschemat på sid4-5. Plantorna behöver ev. stöd när de blir stora.

Skörd: Baljorna plockas och spritas efterhand under sensommaren och hösten.

GURKVÄXTER

Bädd nr 3a, 3b

Squash och vintersquash tillhör gurkfamiljen och växer kraftigt om de får en varm, lucker, fuktig och näringsrik jord att växa i. Kaliumbehovet är stort. Ingen av dem tål frost. Angrepp av olika svampar, bakterier och virus är ett betydligt större hot än insekter. De kan oftast luftas eller sprutas bort med jäst nässelvatten. Avståndet mellan plantorna ska helst vara väl tilltaget så att de får växa luftigt. Var aktsam om rötterna vid planteringen då squash har ett känsligt rotsystem. Under de första veckorna efter utplantering skyddar vi plantorna med fiberduk. Fiberduken måste dock tas bort så fort blomningen börjar för att inte hindra pollineringen.

SOMMARSQUASH

Sommarsquash är en tidig, buskliknande planta, som producerar mängder av ny frukt så länge de skördas.

Gödsling: (Förutom grundgödslingen med stallgödsel så ger vi vid planteringen en näve Topmix som myllas ner i jorden runt varje planta. Topmix är en blandning av hönsgödsel och vinass med ett högt kaliuminnehåll.) Under sommaren ges eventuellt 1-2 tilläggs-gödslingar med gödselvatten.

Sådd: Plantorna dras upp i drivbänk. Sådden sker ca 3-4 veckor innan beräknad utplantering. Plantera ut när jorden blivit varm och risken för nattfrost är helt förbi.

Avstånd: Se säschemat på sid4-5 för föreslagna avstånd och bädd. Vi odlar squashen i ett sicksackmönster för att få in så många plantor som möjligt per bädd. Se bäddskissarna i början av häftet.

VINTERSQUASH

Vintersquash är en annan art än sommarsquash (undantag finns) och kallas så för att den går utmärkt att lagra. Inte bara över vintern utan upp till ett år för vissa sorter. Under sommaren kan vi lägga ut små brädlappar under frukterna för att de inte ska ruttna underifrån.

Gödsling: Se under sommarsquash.

Sådd: Se under sommarsquash.

Avstånd: Se under sommarsquash.

Skörd: Låt dem växa så länge som möjligt. Men skörda, med 5 cm av skaftet, innan frosten når dem. Frostskador försämrar hållbarheten betydligt. Ju mer mogna de är, desto längre går de att lagra och desto bättre smakar de. Är frukterna smutsiga, så torka av dem med en trasa lätt fuktad med lite vatten. Skölj absolut inte av dem!. Det enklaste sättet att förvara frukterna är att bara lägga dem som prydnad på en hylla i köket och sedan äta upp dem efterhand. De bör inte ligga emot varann.

GURKA

Läget för gurkodling ska vara vindsyddat och soligt. Låt aldrig gurkan torka ut. Den kan lätt bli bitter då. Se för övrigt under Odlagurkväxter.

Sådd: Fröna sås vanligen inomhus eller i varmbänk 4-5 veckor innan utplantering. Så i krukor, 1-2 cm djupt och 3-4 frön i varje. Snabbast och säkrast groningen fås vid 22-26 °C. Gallra till 1-2 plantor i varje kruka och låt dem stå ljus och luftigt. Avhärda dem innan utplanteringen, som sker när jorden blivit varm och all frostrisk är över. I varma lägen går det även att så direkt på friland. Fiberduk på jorden en eller två veckor innan sådd, höjer temperaturen några grader.

Avstånd: Se säschemat på sid4-5 för föreslagna avstånd och bädd. Gurkans slingrande rankor kan bindas upp för att spara utrymme.

Skörd: Skörda gurkorna efterhand som de når önskad storlek. Låt dem inte förväxa och få tjockt skal och tappa smaken. Färska tål de inte någon längre lagring, men inlagda eller syrade kan de sparas ett bra tag.

MÅLLEVÄXTER/ SALLAD

Bädd nr 4a, 4b

GUL- RÖDBETOR

Betor kan odlas på de flesta jordar, men bäst trivs den i mullrika sand- och mojordar. Kalium är viktigt för betorna. Kvaliteten blir bäst om rötterna får växa snabbt och jämnt utan stora variationer i jord eller luft. Rotsystemet är grunt, så den lider under torrperioder. Hacka ytligt för att inte skada rötterna.

Gödsling: Förutom grundgödslingen så gödslar vi betorna med Topmix som har ett högt kaliuminnehåll. 1,25 kg är lagom till en bädd.

Sådd: Så inte för tidigt då det ökar risken för stocklöpning. Sådd i slutet på maj är lagom.

Avstånd: Se säschemat på sid4-5 för föreslagna avstånd och bädd.

Skörd: Skörda från det att betorna är stora som pingisbollar. Bortgallrade betblad är goda i sallad.

MANGOLD

Mangold är en tvåårig växt i familjen målleväxter. Mangold är mycket lättodlad, men vill helst växa i en djup, mullrik och välgödslad jord.

Gödsling: (Förutom grundgödslingen med stallgödsel så gödslar vi med Topmix, 1,25 kg per bädd är lagom.) Under sommaren övergödselar vi mangolden ett par gånger med gödselvatten.

Sådd: Så ej för tidigt då det kan leda till stocklöpning. Slutet på maj är lagom.

Avstånd: Se såschemat på sid4-5 för föreslagna avstånd och bädd.

Skörd: Bryt av de yttre bladen vid basen allt eftersom. Ta ej för mycket åt gången utan låt alltid minst 4-5 blad vara kvar på plantan.

SALLAT

Sallat trivs på en mullhaltig, lucker och fuktig jord. Under regniga perioder kan sniglarna göra skada. För att förhindra eller mildra svampangrepp är växelbruk viktigt. De flesta mögel- och rötsporerna är jordbundna, så att spruta både jord och småplantor med nässelvatten eller algextrakt har bra effekt. Var noga med vattning under torrperioder då sallaten blir besk om den lider av torka!

Gödsling: (Förutom stallgödsel så grundgödselar vi med 1,25 kg Topmix per bädd.)

Sådd: Så gles och ca. 0,5 cm djupt. Så ej för djupt. Vid sådd under högsommaren kan groningen vara dålig då salladsfrön har dålig grobarhet vid temperaturer över 20 grader.

Avstånd: Se såschemat på sid4-5 för föreslagna avstånd och bädd.

Skörd: Plocka de yttre bladen allteftersom de växer till.

PRAKTMÅLLA

Mållorna betraktas idag av många som ogräs, men genom historien har de spelat en mycket stor roll som föda både åt människor och djur. Mållorna innehåller de flesta näringsämnen vi behöver. Järn, kalcium, vitamin C och A är några som mållorna är välförsedda med. De odlade arterna av målla, främst trädgårdsmålla och lungrot trivs bäst i en fuktighetshållande, näringsrik jord med ett högt pH-värde. Där kan de bli mer än meterhöga och ge ett överflöd av blad.

Sådd: Så på våren när jorden blivit lite uppvärmd och sedan i omgångar fram till juli, ca. 1 cm djupt. Låt inte sådden torka ut.

Avstånd: Se såschemat på sid4-5 för föreslagna avstånd och bädd.

Skörd: Blir lätt upp till 2 meter hög i välgödslad jord. Både blad och blommor används. Toppas plantan, bryter nya grenar fram som i sin tur toppas. Får den inte gå i blom, kan mållan skördas hela sommaren. Efter ev. blomning sprider sig fröna med vinden. De övervintrar lätt och tidiga, självsådda vårplantor är en av de första delikatesserna från trädgården. De smakligt milda bladen används råa i sallader och på mackor. Också tillagade i soppor, stuvningar, grytor, fräs, pajer etc.

LÖKVÄXTER

Bädd nr 5a, 5b

GUL/ RÖD LÖK

Gödsling: (Förutom stallgödsel så grundgödselar vi med Topmix, 1,25 kg per bädd.)

Sådd: Sättlök planteras så snart jorden reder sig. Före sådd brukas jorden väl, men inte för djupt. Det är viktigt med en fast såbbädd, som eliminerar en alltför djup sådd. Vid plantering av sättlök, ska löken tryckas till så att den får ordentlig jordkontakt. Se vid sättningen till så att ingen del av löken hamnar ovanför jordytan, då finns risk att fåglarna rycker upp dem.

Avstånd: Se såschemat på sid4-5 för föreslagna avstånd och bädd

Skörd: Skörd av knippelök sker redan i månadsskiftet juni-juli. När blasten på sensommaren börjar gulna kan man skynda på lökens avmognad genom att man med till exempel en kratta böjer ned blasten mot marken. 1-2 veckor därefter drar man upp löken. Vid torrt och fint väder kan man låta lökarna ligga uppe på jorden i någon vecka och avmogna ytterligare. Är det inte torrt väder placeras lökarna i en torr och varm lokal, gärna 20-25 °C varmt, samt luftigt. Det är mycket viktigt för hållbarheten under lagringen, att löken får torka snabbt.

Vid hobby- och husbehovsodling kan lökarna torkad lök förvaras i nätkassar eller papperspåsar på en sval plats. Då ska lökarna vara "prasseltorra" och kan förvaras vid +2- 15°C på en torr plats.

PURJOLÖK

Purjon har ett stort näringsbehov, i synnerhet av kväve och kalium och vill ha en djup, mullrik och vattenhållande jord.

Gödsling: (Förutom grundgödslingen med stallgödsel så gödslar vi med Topmix (höns gödsel, vinass), det ger ett gott tillskott av kväve och kalium. 2 kg per bädd är lagom. Under sommaren tilläggsgödslar vi med höns gödselvatten eller torra pellets 2-3 ggr.)

Sådd: Purjolök sås i februari - april inomhus eller i drivbänk i varm (20-25°C) jord. Står plantorna för tätt blir de långa och gängliga. Purjon blir också kraftigare om bladen, under de första 4-6 veckorna, klippes till en höjd på ca 6 cm Under förkultiveringen ska plantorna stå ljust, luftigt och ganska svalt. Dras purjon upp inomhus måste man avhärda den successivt någon vecka innan utplanteringen, som sker när frostrisken är över och jorden blivit lite uppvärmd. Blir temperaturchocken stor ökar risken för stocklöpning. Paul förkultiverar hemma.

Avstånd: Se såschemat på sid4-5 för föreslagna avstånd och bädd. Under skolningen hålls några cm. avstånd. Purjon planteras djupt, i individuella hål eller i en ränna och kupas med jord några gånger under säsongen. Det stimulerar tillväxtpunkten att flytta sig uppåt och ger en längre vit hals.

Skörd: Många purjosorter är fullt vinterhårdiga och kan stå ute hela vintern. Men de fryser fast om man inte täcker jorden med ett tjockt lager hö eller halm. Kylan är dock inte det största hotet mot att klara vintern, utan det är vätan.

SALLADSLÖK

Salladslöken kommer från Mongoliet och det inre av Sibirien och är minst lika vanlig i hela Asien som gul lök är hos oss. Den bildar fingertjocka, vita lökar med lång hals utan någon rund, uppsvälld lök vid roten. Bladen, som också ätes, är mörkgröna, rörformade och mellan 15- 75 cm långa, oftast 30-40 cm. Smaken på dessa lättodlade lökar är utsökt och påminner om ett mellanting mellan purjolök och vanlig gullök.

Salladslöken vill ha samma förhållanden som purjo och är mycket köldtålig. Några sorter är perenna i hela landet. De delar sig och ger varje år nya lökar. Man förökar flerårig salladslök som gräslök, genom delning av rotklumpen. Men man bör för friskhetens skull, fröföröka den efter några år.

Salladslöken är frisk och angrips mycket sällan av insekter. Den växer gärna nära morot, kålväxter, rödbetor och sallat, men ogillar bönor och ärter. Se också under gullök och purjo för råd.

Sådd: Så fröna 1 cm djupt, inomhus eller i drivbänk, ensamma eller i grupp, i mars - april om du vill ha stora och tidiga plantor. Klipp bladen till 6 cm under förkultiveringen. Plantorna blir stadigare då. Plantera ut dem när frostrisken är över. Vid direktsådd på friland, som är vanligast, sås fröna i omgångar från det att jorden reder sig fram till mitten av juli. Det går också att så på hösten, i september och låta småplantorna övervintra för att få en tidig skörd året därpå. Vätan är största hotet.

Avstånd: Se såschemat på sid4-5 för föreslagna avstånd och bädd. Håll noga efter ogräset. Lök gillar inte konkurrens.

Skörd: Salladslöken, som är ganska okänslig för frost, skördas långt in på senhösten och är bland det första att skörda på våren. Hela löken dras försiktigt upp så snart den nått ätbar storlek.

De tidigast sådda och utplanterade lökarna blir nästan lika tjocka som purjo och kan förvaras på samma sätt. Men de håller sig bäst om de får stå kvar i jorden och det är bara på vintern, då de fryser fast, som man inte kan njuta dessa delikatesser.

KÅLVÄXTER

Bädd nr 7a, 7b

Gemensamt för alla kålsorter är att de gärna vill växa i lite kraftigare, väl dränerad jord med god tillgång på näring. De är därför tacksamma för god kompost, natur- och grön gödsel. Kålväxterna tycker om relativt hög fuktighet i både mark och luft och växer därför bäst på sensommaren och hösten. Finns det inga möjligheter att vattna under torrperioder, så är marktäckning med organiskt material ett bra sätt att hålla jorden fuktig och ogräsfri. Det är viktigt att pH-värdet ligger ganska högt, p.g.a. risken för bl.a. klumprotsjuka. En förödande svampsjukdom som gynnas i blöta jordar med ett lågt pH-värde. Svampens sporer överlever i många år, så undvik att odla kålväxter och andra korsblommiga växter, t.ex. rädisa och rättika, på samma plats oftare än vart 6:e år. Kål angrips också av flera insekter. Främst kålflugans och kålfjärilens larver, som äter på rötter och blad. Även jordloppor kan ställa till problem, i synnerhet på direktsådda kulturer.

Den viktigaste åtgärden för att hålla angreppen under kontroll, är att ge plantorna en så god start som möjligt, med en näringsrik och fuktig jord. Uttorkning försvagar växten och gynnar insekter och sjukdomar. Att hålla jorden ständigt fuktig med vattning minst en gång i veckan om det är torrväder, är ett bra sätt att göra det ogästvänligt för kålflugor och jordloppor. Duschning med nässelvatten stärker växten och motståndskraften, så att den lättare klarar av ett angrepp. Kålplantor planteras ut djupare än de stått vid plantuppdragningen så att det första bladparet hamnar precis ovanför jordytan. Annars blir plantorna lätt vingliga.

Vi ska försöka hinna bygga kålnät av elrör + nät över bädd 7a & 7b för att undvika angrepp.

GRÖNKÅL/ PALMKÅL

Grönkålen kan odlas på de flesta jordar, men trivs bäst i en näringsrik och fuktighetshållande jord med god tillgång på fosfor och kalium. Det är brist på dessa mineraler som oftast är orsaken till att bladen gulnar nerifrån och faller av. Se under Odla kålväxter för mer information.

Gödsling: (Förutom grundgödslingen med stallgödsel så grundgödslar vi grönkålen med Topmix som består av höns gödsel och vinass. 2 kg per bädd är lagom. Under sommaren tilläggsgödslar vi 1-2 ggr med höns gödselvatten.)

Sådd: (Vi sår grönkål i såbrätten (plantek 144) i slutet av maj och planterar ut 4-5 veckor senare.) Det är viktigt att jorden ej torkar ut under uppdragningen men den får inte heller vara för blöt. Plantera ut småplantorna något djupare än de stått vid uppdragningen. När plantorna på friland vuxit till 20-30 cm är det bra att kupa upp jord omkring dem så att de står stadigt. Sådjup ca 1 cm.

Avstånd: Se såschemat på sid4-5 för föreslagna avstånd och bädd.

Skörd: Grönkålen är vinterhärdig och smakar bäst efter några ordentliga frostnätter. Men den är god även innan frosten kommit. Bladen skördas efterhand under hela hösten och vintern.

BROCCOLI

Broccolin är relativt lättodlad och har inte alls lika höga krav som t.ex. blomkål, som är dess närmaste släkting. Men tillgången på vatten är viktig. Se odla kålväxter för mer information.

Gödsling: (Förutom grundgödslingen med stallgödsel så grundgödslar vi broccolin med Topmix som består av höns gödsel och vinass. 2 kg per bädd är lagom. Under sommaren tilläggsgödsar vi 1-2 ggr med höns gödselvatten.)

Sådd: (Vi sår broccoli i såbrätten (plantek 144) i maj och planterar ut ca 4-5 veckor senare). Plantera ut broccolin något djupare än de stått under uppdragningen. När plantorna blivit 20-30 cm höga är det bra att kupa upp jord omkring dem så att de står stadigt. Sådjup ca 1 cm.

Avstånd: Se såschemat på sid4-5 för föreslagna avstånd och bädd.

Skörd: Skär av huvuden med en bra bit av den läckra stjälken innan blomknopparna öppnat sig. Men även huvud med nyss utslagna blommor går bra att äta. Sidokotten skördas sedan efterhand. Broccolin tål en hel del kyla och blir, liksom grönkål och brysselkål, godare efter några frostnätter. Den kan stå kvar i landet till långt in på senhösten.

SPETSKÅL

Spetskål har ett stort behov av vatten och näring, speciellt kalium och kväve, men också av mikronäringsämnen som bor

och mangan. Risken för angrepp av skadedjur och svampar minskar betydligt om kålen odlas på en luftig och öppen plats. Se odla kålväxter för mer info.

Gödsling: (Förutom grundgödslingen med stallgödsel så grundgödslar vi grönkålen med Topmix som består av hönsgödsel och vinass. 2 kg per bädd är lagom. Under sommaren tilläggsgödsar vi 1-2 ggr med hönsgödselvatten.)

Sådd: (Vi sår i kallbänk, ca. 1 cm djupt i början av maj.)

Avstånd: Se säschemat på sid4-5 för föreslagna avstånd och bädd.

Skörd: Skördas när de uppnått en lagom storlek, låt den dock ej växa för länge så att huvudet spricker.

VIT/RÖDKÅL

Huvudkålen indelas efter sin utvecklingstid i sommar-, höst- och vinterkål. Men några tydliga gränser finns inte. Sorter som i södra Sverige betraktas som höstkål, kan längre norrut användas som vinterkål. Den går utmärkt att odla i hela landet, bara man väljer en lämplig sort.

Vit/rödkål kan odlas på både lättare och tyngre jordar med bra dränering. Men ska den lagras länge, blir den bäst på relativt styva lerjordar. Odlar man huvudkål i öppen jord, bör man vara försiktig vid ogräshackningen. Vit/rödkålen har en hel del ytliga rötter som skadas om man går för djupt.

Vit/rödkål har ett stort behov av vatten och näring, speciellt kalium och kväve, men också av mikronäringsämnen som bor och mangan. Därför uppskattar den naturgödsel, väl sammansatt kompost, algomin och stenmjöl. Överdriven kvävegödsling ger stora, lösa huvuden med dålig motståndskraft mot sjukdomar och sämre hållbarhet vid lagring. Även kaliumbrist ger lösa huvuden. Risken för angrepp av skadedjur och svampar minskar betydligt om kålen odlas på en luftig och öppet plats. Se också under Odla kålväxter för mera råd om odling, samplantering och bekämpning.

Vår odlade sort Red Express: Otroligt tidig. Den snabbaste rödkål vi provat. Huvudet är klotrunt, kompakt, mörkt violett och lagom litet. Det har en kort märg och väger oftast kring 1-1,5 kg. Plantan är också småväxt och kan växa tätare. Red Express smakar fint och kan stå ett bra tag utan att spricka. Sent sådd och sent skördad kan den lagras länge.

Sådd: Så glest inomhus eller i drivbänk, ca. 1 cm djupt, 4-6 veckor innan beräknad utplantering. Fröna vill ha god värme under groningen, gärna strax över 20°C. Efter uppkomsten ska de stå ljust, svalt och luftigt för att undvika att de blir gängliga och angrips av rothalsröta. Men inte under 14°C någon längre tid. Låga temperaturer ökar risken för stocklöpning betydligt.

Avhärda plantorna successivt innan utplanteringen, som sker när frostrisken är så gott som över. En lätt frostnatt tål de flesta kålslagen. Plantera ut småplantorna något djupare och packa till jorden. Det hindrar en del kålflugor att lägga sina ägg. Många tidiga sorter går att så direkt på friland när jorden blivit uppvärmd. Låt inte sådden torka ut och se upp med jordlopporna.

Avstånd: Håll 5 cm inbördes avstånd vid plantupptragningen. Se säschemat på sid4-5 för föreslagna avstånd och bädd. För tät plantering ger lätt små och underutvecklade huvud och för gles stora, lösa huvud med dålig hållbarhet.

Skörd: Sommar- och höstkål skördas efterhand. Får den stå för länge, spricker den snabbt. Man kan försena mognaden genom att ta ett stadigt tag om plantan och vrida den ett kvarts varv eller genom att hugga av en del rötter med en spade när huvudet är så gott som skördefärdigt.

Vinterkålen skördas relativt sent. Den tål flera minusgrader, men måste tina upp riktigt innan den skördas. Normalt skäres huvudet av med en vass kniv och några blad lämnas kvar som skydd. Att linda in huvudet i tidningspapper för att undvika direkt beröring med andra huvuden, förlänger lagringen. Ett annat sätt är att gräva upp hela plantan med roten. Putsa av jord och en del blad och hänga det i källaren med roten uppåt.

Behandla alltid kålhuvud varsamt. Minsta stöt kan leda till svampangrepp längre fram under lagringen och minska hållbarheten betydligt. Förvara vit/rödkålen svalt (nära 0°C) och vid hög luftfuktighet, men ändå så luftigt som möjligt.

BRYSSELKÅL

Den kan odlas på många olika jordar, men blir mindre bra på riktigt styva leror och lätta, magra jordar. Den har inte något stort näringsbehov, men behöver en jämn tillgång på balanserad näring under lång tid. Vid alltför kraftig kvävegödsling blir rosorna lätt små eller lösa och känsligheten för kyla ökar. Läs mera under Odla kålväxter.

Sådd: Se Vit/rödkål.

Avstånd: Se säschemat på sid4-5 för föreslagna avstånd och bädd. Stora avstånd ger kraftigare plantor, större huvuden och tidigare skörd.

Skörd: Brysselkålen är hårdig och smaken blir bättre efter några ordentliga frostnätter. Den kan stå ute hela vintern. Även i norra Sverige, där snön skyddar mot alltför sträng kyla.

Vill man skörda alla rosor samtidigt, toppar man plantan när de nedersta rosorna är 1,5 cm i diameter. Utvecklingen blir då jämnare och tidigare, men vinterhårdigheten sämre utan skyddet av toppen. Topparna är, lätt kokta, en verklig delikatess. Skördas brysselkålen i omgångar, bryt då av bladen efterhand som ni skördar. Det främjar utvecklingen av de huvud som finns kvar. Brysselkålen har begränsad hållbarhet. Infrysning är ett sätt att förvara dem. Man kan också hänga upp hela plantor i en fuktig och sval källare med rötterna uppåt. Då håller de sig i flera veckor.

SALLADSKÅL

Salladskål, eller kinesisk kål, bildar inga hårt knutna huvuden likt vitkål, utan en cylindrisk, tätt samlad bladrosett.

Bladen, som är ljus- till mörkgröna med en bred vit mittnerv, är saftiga och spröda och mer eller mindre buckliga.

Jorden bör vara mullhaltig, inte för styv, och nä-ringsrik. Salladskål växer fort, men går ofta i blom om småplantorna får lång dag eller utsätts för låga och ojämna temperaturer. Dessutom har den ett känsligt rotsystem. Så hacka grunt och så i separata krukor vid förkultivering. Skadar man rötterna, går den lätt i blom.

Salladskål vill växa utan avbrott, behöver mycket vatten och får aldrig torka ut. Den är också känslig för klumprotsjuka. så var noga med växtföljden. Många insekter och andra djur är så förtjusta i den, att den används också som fångstgröda. Se vidare under Odlå kålväxter för ytterligare råd om odling, samplantering och bekämpning.

Sådd: Traditionellt sås salladskål, 1 cm djupt, direkt på friland omkring mitten av juli. Trots en så sen sådd hinner de tidiga sorterna normalt bli färdiga även i norra Sverige. Men med nya, trögblommande sorter går det att så betydligt tidigare bara jorden blivit uppvärmd. Men skulle försommaren bli ovanligt kall, ökar risken för blomning.

Vid tidig plantuppdragning måste temperaturen ligga kring 20°C i ca. tre veckor efter groningen, som går bäst vid 22°C. Därefter sänker man temperaturen successivt innan utplanteringen. Allt för att minska risken för blomning.

Avstånd: Se såschemat på sid4-5 för föreslagna avstånd och bädd.

Skörd: Salladskål kan stå kvar på växtplatsen långt in på hösten och tål flera frostnätter. Den skördas när huvudet blivit något fast och används oftast rå. Kål, som ska förvaras längre, bör inte ut-sättas för hård frost. Den putsas, rullas in i tidningspapper eller plast och kan lagras ett par månader vid 0-1°C med en rel. fuktighet på 95 %.

KÅLRABBI

Hos kålrabbin är det den övre stamdelen som svällt till en rund boll med en mild kålsmak. Den är lättodlad, angrips sällan av insekter, går bra att lagra och skulle kunna odlas i mycket större omfattning än nu. Jorden bör vara en god kåljord och för att inte bli träig skall kålrabbin växa snabbt utan avbrott på grund av torka eller näringsbrist och skördas ung.

Sådd: Så på friland ca 1 cm djupt från det att jorden reder sig. Låt inte jorden torka ut.

Avstånd: Se såschemat på sid4-5 för föreslagna avstånd och bädd.

Skörd: Skörda kålrabbin när den är 5-8 cm i diameter, inte större. Det bildas lätt oätliga trådar innanför skalet om den får bli för stor. Förvara och använd på samma sätt som kålroten. Även de mindre bladen hos kålrabbin är goda och kan ätas råa eller tillagade.

MAJROVA

Majrovan är mycket lättodlad och växer snabbt på de flesta jordar, men i en mullhaltig sandjord med god tillgång på vatten trivs den bäst. Sommarhetta och torka gör majrovan stark i smaken och svampig så se till att hålla jorden ständigt fuktig. Finaste kvalitet och minst angrepp får man vid tidig vårsådd och sensommarsådd, både under glas och ute. Majrovan besväras ofta av kålflugans larver, som gör gångar i roten., i synnerhet på våren och försommaren. Läs mer under Odlå kålväxter.

Sådd: Så tidigt på våren så snart jorden reder sig ca 1 cm djupt. Majrovan växer fort och blir lätt svampig om den blir för stor.

Avstånd: Se såschemat på sid4-5 för föreslagna avstånd och bädd.

Skörd: Skörda innan roten blivit för stor.

RÄDISA

Rädisan blir bäst om den får växa snabbt utan avbrott i en fuktig, mullrik sandjord med måttlig näring. Saknar den vatten blir smaken skarp och den går kvickt i blom. Den angrips ofta av jordloppor, som också kan framkalla den skarpa smaken. Håll jordytan ständigt fuktig.

Sådd: Så glest 1-2 cm djupt när jorden reder sig på friland. Utvecklingstiden är kort (4-6 veckor). Kan gärna sås i omgångar.

Avstånd: Se såschemat på sid4-5 för föreslagna avstånd och bädd.

Skörd: Skörda i tid. Låt inte rädisorna förväxa och bli svampiga.

DAIKON

Daikonrättikan, som föredrar en djup jord, blir 25-50 cm lång och 4-7 cm i diameter. Den är mycket spröd och saftig och används i hundratals asiatiska rätter. Sent skördade rättikor går dessutom bra att lagra i källare under vintern.

Den enda nackdelen med denna lättodlade grönsak är att de flesta sorter går i blom på sommaren om de sås på våren.

Men trots det är roten ätbar en tid efter det att blomstocken börjat växa. Den bästa skörden får man vid sådd i juli. Man slipper då också en hel del av skadegörarna. Se vidare under rädisa för råd om odling.

Sådd: Sådjup 1-2 cm. Moderna blomningströga hybridsorter kan sås tidigt på våren. De normala, frökonstanta standard-sorterna från mitten av juli p.g.a. viljan att gå i blom under vår ljusa sommar, till binas förtjusning. Rötter som gått i blom efter en för tidig sådd är inte förlorade. Tvärtom. Fröbaljorna som bildas är tjocka och knubbiga och mycket kryddigt goda. Färska eller tillagade. Rötter för lagring sås i mitten av juli.

Avstånd: Se såschemat på sid4-5 för föreslagna avstånd och bädd.

Skörd: Skörda så snart de nått ätbar storlek. Rötter som ska lagras skördas sent på hösten och behandlas som morötter. Daikon tål en del frost, men måste tina upp ordentligt innan skörd.